

Tijdelijk handelingskader PFAS

Wat is PFAS?

PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen, een stofgroep die uit ruim 6.000 verschillende stoffen bestaat. Deze stoffen komen van nature niet in het milieu voor. PFAS worden al decennia gebruikt in (industriële) processen en in vele producten. Voorbeelden zijn toepassingen in verf, blusschuim, anti-aanbaklagen in pannen, coating in kleding en in cosmetica. Door dit wereldwijde gebruik worden PFAS in Nederland (en breder in Europa) in het milieu aangetroffen, zowel op plekken waar de stoffen zijn gemaakt of gebruikt (zoals blusschuim) maar ook diffuus verspreid over heel Nederland in bijvoorbeeld bodem, water en sediment.

De stoffen uit de stofgroep PFAS zijn zeer goed oplosbaar in water en nauwelijks afbreekbaar. Van verschillende stoffen is aangetoond dat ze giftig zijn en negatieve effecten op het milieu. Het zijn stoffen die ook gezondheidsrisico's met zich mee kunnen brengen, afhankelijk van de aangetroffen concentratie en blootstelling. Voorzichtigheid is daarnaast geboden bij verspreiding van PFAS in het grondwater. Als grondwater eenmaal vervuild is, is het niet meer schoon te krijgen.

Tijdelijke aanpak

Recent bleek dat PFAS bijna overal in de Nederlandse (water)bodem aangetroffen wordt. Voor PFAS bestaan nog geen (nationale) normen voor de (water)bodem. Hierdoor was onduidelijk wat wel en niet kon zodra PFAS werd aangetroffen in grond en bagger en kwamen projecten stil te liggen. Daarom is het ministerie van IenW samen met waterschappen, gemeenten en provincies aan de slag gegaan om duidelijkheid te bieden. Het Rijk heeft de regie op zich genomen en het RIVM gevraagd om te komen met (risico) grenswaarden. De risicogrenzen geven het niveau aan waaronder, bij levenslange blootstelling, geen sprake is van onaanvaardbare risico's voor mens en ecologie. Deze waarden zijn de basis voor IenW om te komen tot een handelingsperspectief voor hergebruik van grond en bagger belast met PFAS. Er lopen nog belangrijke wetenschappelijke onderzoeken naar deze stoffen. Om het grondverzet gedurende deze onderzoeken weer op gang te brengen is er een tijdelijk handelingskader opgesteld.

Praktijk

Voor projecten waar verzet van grond of bagger aan de orde is moet onderzoek naar PFAS worden gedaan. Voor verschillende gebruiksfuncties zijn verschillende normen. De bestaande bodemkwaliteit is in combinatie met de functie bepalend voor wat toegepast kan worden. Wanneer de gemeten waarde onder de waarde voor de betreffende functie zit kan het project doorgaan. Voor wonen en industrie is de norm voor de verschillende PFAS stoffen (PFOS, PFOA en andere PFAS waaronder GenX) resp. 3, 7, 3 microgram per kilogram droge stof. Voor landbouw en natuur geldt dat grondverzet tot de achtergrondwaarde mag plaatsvinden met een maximum van 3, 7, 3. Als de achtergrondwaarde niet bekend is geldt de bepalingsgrens (0,1 microgram per kg d.s.). De bepalingsgrens geldt bijvoorbeeld ook voor het toepassen van bagger en grond in diepe plassen omdat niet bekend is hoe PFAS zich gedraagt in grondwater en hoe snel het kan uitloggen. Bagger mag toegepast worden op de kant indien er geen puntbron in de buurt aanwezig is. Ook mag bagger benedenstrooms worden toegepast in aansluitende oppervlaktewaterlichamen. Het kabinet heeft aangegeven uiterlijk 1 december met een landelijke achtergrondwaarde voor landbouw en natuur te komen. Daarmee komt meer ruimte voor hergebruik van grond.

Definitieve aanpak

Er zijn nog een aantal onderzoeken in uitvoering over PFAS in grondwater, bioaccumulatie, mobiliteit en uitloogkarakteristieken. Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar de achtergrondwaarden in Nederland. Met deze gegevens en het landelijk beeld van de verspreiding van PFAS zal in de loop van volgend jaar een definitief handelingskader worden opgesteld in overleg met koepels en brancheorganisaties. Het RIVM werkt aan een database met meetresultaten van PFAS in de Nederlandse bodem, waterbodem en grondwater. Heeft u metingen van PFAS en wilt u deze met het RIVM delen voor het landsdekkend beeld PFAS, dan kunt u deze aanbieden op het e-mailadres PFAS@rivm.nl.

Mogelijkheden veilig toepassen grond met PFAS, zonder risico's voor mens en milieu.

Landbouw en natuur

Gemeten achtergrondwaarde (max 3-7-3)

Of als dat niet bekend is, geldt de bepalingsgrens van 0,1 µg/kg d.s.

Wonen | norm = 3 - 7 - 3

Diepe plas | bepalingsgrens (0,1)

Vanwege potentieel risico grondwater. Op basis van locatie specifieke afweging, afwijken 0,1 mogelijk.

Oppervlaktewater
Bovenstrooms

Bagger | bepalingsgrens (0,1)

tenzij je aantoont dat je de situatie niet verslechtert.

Industrie | norm = 3 - 7 - 3

Oppervlaktewater
Benedenstrooms

Bagger | Geen beperkingen

Principes:

- **Voorzorgsbeginsel:** gevolg van de wet is dat voor een mobiele zeer zorgwekkende stof geen toepassing mogelijk is, totdat er een norm is of achtergrondwaarde bekend is.
- **Stand-still:** voorkomen van verspreiding van vervuilde naar schone grond. Oftewel handhaven van de bestaande bodemkwaliteit.

Daarom is er het **Tijdelijk Handelingskader**, conform advies RIVM, om in de tussentijd grenzen voor verantwoord grondverzet aan te geven, en zo méér toepassingen mogelijk te maken.

Meer informatie

Op rijksoverheid.nl en bodemplus.nl vindt u meer informatie over PFAS en het tijdelijk handelingskader.

Dit is een uitgave van het
Ministerie van
Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienw
Oktober 2019